

Zwieranie szeregów: Finlandia wobec współpracy nordyckiej

Veronika Józwiak

Finlandia dąży do tego, by do 2030 r. państwa nordyckie (N5) stanowiły najbardziej zintegrowany region świata. Jest to element odpowiedzi fińskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa na zmieniające się uwarunkowania – wyzwania globalne, problemy ze spójnością UE w podstawowych kwestiach oraz pogorszenie sytuacji bezpieczeństwa w najbliższym otoczeniu państwa. Do osiągnięcia tego celu Finlandia wykorzysta regionalne platformy współpracy nordyckiej, w tym Nordycką Radę Ministrów (NRM), w której w 2021 r. pełni przewodnictwo.

Daleko idąca integracja. Cel pogłębienia współpracy N5 (Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii i Szwecji) został zawarty w opublikowanym w październiku 2020 r. raporcie fińskiego rządu na temat polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, wyznaczającym ich kierunek na aktualną kadencję (dokument ten czeka na zatwierdzenie przez parlament). Taki zamiar został również zapisany we wspólnym planie działań NRM – odpowiadającej za współpracę międzyrządową państw nordyckich – na lata 2021–2024. Zinstytucjonalizowana współpraca nordycka, zapoczątkowana powołaniem międzyparlamentarnej Rady Nordyckiej, ma już prawie 70 lat, a w niektórych obszarach, np. polityki społecznej, trwa jeszcze dłużej. Przyczyniła się m.in. do wypracowania „nordyckiego modelu państwa dobrobytu” jako marki oraz zestawu instytucji i standardów polityki społecznej. Ułatwiła również ujednoczenie polityk środowiskowych i klimatycznych w N5. Dążenie państw nordyckich do utworzenia najściślej zintegrowanego, najbardziej zrównoważonego społecznie i środowiskowo regionu na świecie jest zatem realne i ma oparcie w dotychczasowej współpracy.

Plan działań Finlandii w ramach rocznego przewodnictwa w NRM jest spójny z celami koalicyjnego rządu Sanny Marin, składającego się z pięciu partii lewicowych i centrowych. Uznaje on wielopłaszczyznowe pogłębienie bliskich więzi ze Szwecją i w ramach N5 za jedno z najważniejszych narzędzi zwiększania bezpieczeństwa państwa, obok wzmocnienia spójności UE i partnerstwa z NATO, którego Finlandia nie jest członkiem. Rząd Marin dostrzega jednak problemy Unii ze spójnością wewnętrzną – realizacją polityk unijnych i szanowaniem przez państwa członkowskie wspólnych wartości, w tym praworządności –

co według Finlandii niekorzystnie wpływa na możliwości globalnego oddziaływania wspólnoty. Dlatego w obliczu pandemii, wyzwań środowiskowych i zachwiania systemu międzynarodowego opartego na prawie i normach, Finlandia chce rozbudować stosunki z partnerami w swoim najbliższym otoczeniu, z którymi łączy ją wspólne wartości oraz podobny model społeczno-gospodarczy.

Fińskie przewodnictwo chce zadbać o integrację nordyckich społeczeństw oraz zieloną transformację zapewniającą wzrost gospodarczy. Celem jest zwiększenie mobilności mieszkańców N5 dzięki likwidacji wszelkich barier administracyjnych (w tym dotyczących świadczeń socjalnych czy uznawania kwalifikacji) przed zmianą miejsca zamieszkania, rozpoczęciem pracy czy działalności gospodarczej. Nauczona doświadczeniem niewielkiej współpracy państw nordyckich w zakresie zwalczania pandemii Finlandia chciałaby, by N5 zapewniły swobodny przepływ ludzi w strefach przygranicznych i ekonomicznych również w czasach kryzysów zdrowotnych, oraz by zwiększyły gotowość do wspólnego zarządzania nimi, np. poprzez tworzenie rezerw oraz wzajemny dostęp do środków medycznych i służby zdrowia. W tym celu N5 mają zwiększyć współpracę w dziedzinie cyfryzacji, tworzyć wspólne bazy danych oraz przygotować ujednoczony system identyfikacji elektronicznej. W planach jest również budowanie zintegrowanych systemów 5G.

W ramach działań środowiskowych Finlandia skupi się na celu bezemisyjności nordyckich gospodarek, w tym szczególnie na promocji gospodarki o obiegu zamkniętym w budownictwie, które wykorzystuje około połowę wszystkich zasobów naturalnych. Chce również wzmocnić

BIULETYN PISM

współpracę dyplomatyczną, by skuteczniej promować N5 jako globalnych liderów w osiągnięciu celów klimatycznych i zwiększyć ich wpływ np. na nadchodzące negocjacje celów porozumienia paryskiego. Finlandia zamierza również pogłębić partnerstwo N5 z państwami bałtyckimi (B3), szczególnie w zakresie wymiany danych i dostępu do usług cyfrowych.

Współpraca w zakresie bezpieczeństwa. W ocenie Finlandii sytuacja bezpieczeństwa w Europie Północnej jest niestabilna, a jej rozwój trudny do przewidzenia. Fiński rząd jest zdania, że państwu nie zagraża bezpośredni atak militarny, niemniej uznaje za konieczne wzmocnienie zdolności obronnych. Finlandia stopniowo intensyfikuje współpracę obronną z NATO, a w ostatnich latach również z USA i państwami nordyckimi, szczególnie ze Szwecją. Mniej istotnymi partnerami Finlandii w zapewnieniu bezpieczeństwa regionu Morza Bałtyckiego są B3, z którymi chce utrzymać współpracę bilateralną i wielostronną.

W regionalnym wymiarze fińskiej polityki bezpieczeństwa nowym elementem jest dostrzeganie coraz większej współzależności sytuacji w regionie Morza Bałtyckiego, Północnego Atlantyku i Arktyki. Zostało to podkreślone zarówno w nowym rządowym raporcie, jak i w trójstronnej deklaracji z września 2020 r. o zamiarze pogłębienia współpracy obronnej Finlandii, Szwecji i Norwegii. Zacieśnianie współpracy z Norwegią świadczy o coraz większym znaczeniu Arktyki dla fińskiej polityki bezpieczeństwa. Powodem jest z jednej strony zwiększanie przez [Rosję](#) obecności militarnej na tym obszarze oraz rozwijanie przez [USA](#) dwustronnej współpracy obronnej z m.in. nordyckimi sojusznikami NATO (Norwegią, Danią i Islandią). Z drugiej strony swoje interesy gospodarcze i polityczne na Dalekiej Północy stara się zabezpieczyć wiele innych podmiotów, w tym m.in. [Chiny](#), Wielka Brytania czy UE. Państwa nordyckie również aktualizują swoje strategie arktyczne. Ich trwająca od dekad współpraca na rzecz tego obszaru skupiała się dotychczas na ochronie środowiska i warunkach życia ludności zamieszkującej tereny położone powyżej koła podbiegunowego. Mimo rosnącego znaczenia wymiaru obronnego tej kooperacji w ocenie Finlandii największym zagrożeniem w Arktyce są zmiany klimatyczne, których powagi nie powinna przysłać rywalizacja państw.

Ambitnym projektem wynikającym z zeszłorocznej deklaracji o fińsko-szwedzko-norweskiej współpracy obronnej jest także prowadzenie skoordynowanych

operacji w czasie kryzysu i wojny oraz tworzenie wspólnych planów operacyjnych. Trójstronny format ma wspierać realizującą podobne cele nordycką współpracę obronną NORDEFECO, dążącą również do zwiększenia interoperacyjności i efektywności wydawania środków na obronność przez N5. Finlandia, która przewodzi NORDEFECO w br., skupi się m.in. na współpracy w zakresie bezpieczeństwa dostaw i obrony cywilnej.

Wnioski. W odpowiedzi na wyzwania globalne, spory wewnętrzny i rosnące obawy o swoje bezpieczeństwo Finlandia pogłębia współpracę z podobnie myślącymi państwami w swoim najbliższym otoczeniu. Nie oznacza to odwrócenia się od współpracy wielostronnej czy unijnej – Finlandia nadal uznaje je za najskuteczniejsze narzędzia rozwiązywania globalnych problemów, dlatego chce zaangażować się m.in. w reformę ONZ i poprawę spójności wewnętrznej UE. Pragmatyczne wzmocnienie już istniejących powiązań ma zwiększyć oddziaływanie państwa w polityce międzynarodowej. Format N5 jest ponadto unikalnym w świecie przykładem integracji państw – w niektórych obszarach głębszej, niż zakłada model integracyjny UE.

Punkt ciężkości regionalnej współpracy obronnej Finlandii stopniowo przesuwa się z regionu Morza Bałtyckiego na północ. Mimo to fińska polityka wobec tego obszaru nie zmieni się zasadniczo. Finlandia zakłada, że największe prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktu istnieje w regionie bałtyckim, nie zaniecha więc dotychczasowej kooperacji z B3 i Polską w polityce obronnej i bezpieczeństwa (np. wspólnych ćwiczeń), gdyż mogłoby to negatywnie wpłynąć na jej relacje z NATO i poczucie bezpieczeństwa B3. Pogłębienie fińskiego zaangażowania we współpracę bilateralną z Polską może być utrudnione ze względu na krytyczną recepcję sporów wokół praworządności, której polityczne znaczenie dla Finlandii jest fundamentalne. W interesie Polski jest zachowanie w jak najszerszym zakresie kanałów współpracy bilateralnej i wielostronnej z nordyckim partnerem, np. dołączenie do działań B3, z którymi Finlandia chce rozwinąć kooperację również w zakresie cyfryzacji. Mimo istniejących różnic podobne postrzeganie zagrożenia ze strony Rosji oraz dążenie do utrzymania jak najbliższych relacji transatlantyckich sprawiają, że pod tym względem Finlandia i pozostałe państwa nordyckie są bliższe Polsce niż partnerzy np. z Grupy Wyszehradzkiej.